

کفتارهای دباره
« حوزه های معرفتی و شناختی اقتصاد اسلامی »

حجت الاسلام و المسلمین غلامرضا مصباحی مقدم
نماینده مجلس شورای اسلامی و عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)

سید مهدی زریباف

www.ketab.ir

دانشگاه امام صادق

انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)
تهران: بزرگراه شهید چمران،
پل مدیریت
تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲
صندوق پستی ۱۵۹-۱۴۶۵۵
E-mail: isu.press@yahoo.com
فروشگاه اینترنتی:
www.ketabesadiq.ir

گفتارهایی درباره حوزه های معرفتی و شناختی اقتصاد اسلامی ■ تألیف دکتر غلامرضا مصباحی مقدم
و سید مهدی زریباف ■ ناشر: دانشگاه امام صادق (ع) ■ چاپ اول: ۱۳۹۳ ■ قیمت: ۶۰۰۰۰ ریال
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه ■ چاپ، و صحافی: زلال کوثر ■ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۳۴۳-۰

همه حقوق محفوظ و متعلق به ناشر است.

سرشناسه: مصباحی مقدم، غلامرضا، ۱۳۳۰-
عنوان و نام پدیدآور: گفتارهایی درباره حوزه های معرفتی و شناختی اقتصاد
اسلامی / غلامرضا مصباحی مقدم و مهدی زریباف.
مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۱۴۸ ص.
فروشنده: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)، ۳۴ اقتصاد اسلامی؛ ۳۴.
قیمت: ۶۰۰۰۰ ریال، شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۳۴۳-۰
موضوع: اقتصاد اسلامی
شناسه افزوده: زریباف، مهدی
شناسه افزوده: دانشگاه امام صادق (ع)
شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۴۸۳۳۸

فهرست مطالب

- سخن ناشر ۷
- پیشگفتار ۹
- جلسه اول: مفهوم اقتصاد اسلامی و قلمروهای معرفتی آن ۱۱
- جلسه دوم: مبانی کلامی و فلسفی اقتصاد اسلامی ۲۳
- جلسه سوم: رویکرد عرفانی به اقتصاد اسلامی ۳۵
- جلسه چهارم: شناخت‌شناسی در اقتصاد اسلامی ۴۹
- جلسه پنجم: انسان‌شناسی در اقتصاد اسلامی ۶۱
- جلسه ششم: انسان‌شناسی؛ محرک‌ها و انگیزاننده‌های رفتار انسان در نگاه اسلام ۷۳
- جلسه هفتم: روش شناخت مطلوب در اقتصاد اسلامی (۱) ۸۹
- جلسه هشتم: روش شناخت مطلوب در اقتصاد اسلامی (۲) ۱۰۱
- جلسه نهم: روش شناخت مطلوب در اقتصاد اسلامی (۳) ۱۱۵
- جلسه دهم: ارکان اقتصاد اسلامی ۱۲۷
- منابع و مآخذ ۱۳۹
- نمایه ۱۴۱

سخن ناشر

فلسفه وجودی دانشگاه امام صادق علیه السلام که از سوی ریاست دانشگاه به کرات مورد توجه قرار گرفته، تربیت نیروی انسانی ای متعهد، باتقوا و کارآمد در عرصه عمل و نظر است تا از این طریق دانشگاه بتواند نقش اساسی خود را در سطح راهبردی به انجام رساند.

از این حیث «تربیت» را می توان مفرقه ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه های دانشگاه، در چارچوب آن معنا می یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی مشکل ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متأثر و دگرگون می سازد.

از سوی دیگر «سیاست ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست ها در گرو انجام پژوهش های علمی و بهره مندی از نتایج آنهاست. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان های فکری و اجرایی به حساب می آیند و نمی توان آینده درخشانی را بدون توانایی های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق علیه السلام در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که هم‌اکنون ثمرات نیکوی آن در فضای ملی و بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول تبت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیان‌گذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود با اتکاء به تأییدات الهی و تلاش همه‌جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، بتواند به مرجعی تمام عیار در گستره جهانی تبدیل گردد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق علیه السلام با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی - کارکردی آن‌ها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند - درک کاستی‌ها و اصلاح آنها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به طی این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت مکتب علمی امام صادق علیه السلام را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت (ان‌شاءالله).

ولله الحمد

معاونت پژوهشی دانشگاه

پیشگفتار

یکی از خلأهای موجود در عرصه مطالعات اقتصاد اسلامی، مباحث روش‌شناسی و معرفت‌شناسی است. به نظر می‌رسد برای تکوین بنیان‌های این علم، ضروری است که اهتمامی جدی برای پرداختن به این مباحث در میان اندیشمندان اسلامی صورت پذیرد تا دانش اقتصاد اسلامی بر پایه‌های محکمی از مبانی استوار گردد. پُر واضح است تا زمانی که موضع متفکران درباره مبانی معرفتی و روش‌ها و ابزارهای صحیح علمی در اقتصاد اسلامی تبیین نگردد، بحث‌های روبنایی درباره خروجی‌ها و سیاست‌های پیشنهادی این علم چندان راه به جایی نخواهد برد. این کتاب، گامی است در جهت تبیین دیدگاه‌های یکی از متفکران این علم درباره حوزه‌های زیربنایی آن.

کتاب حاضر، بر اساس مصاحبه‌های علمی آقای سیدمهدی زرییاف با حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر غلامرضا مصباحی مقدم تدوین یافته است که در سال ۱۳۸۹ در برنامه مشکات شبکه قرآن تهیه و پخش گردید. محور اصلی مصاحبه‌ها، حوزه‌های معرفتی و روش‌شناسی اقتصاد اسلامی است که از جنبه‌های مختلف بدان پرداخته شده است. در ابتدا مفهوم اقتصاد اسلامی و قلمروهای معرفتی آن به بحث گذاشته شد. در جلسات بعدی، مبانی کلامی و فلسفی اقتصاد اسلامی، رویکرد عرفانی به اقتصاد، شناخت‌شناسی،

انسان‌شناسی، روش شناخت مطلوب و نهایتاً ارکان اقتصاد اسلامی مورد بررسی و مذاقه قرار گرفت. ویژگی ممتاز این کتاب را می‌توان در سؤالات بنیادین و استفاده به‌جا از مبانی قرآنی و روایی و نیز مباحث فلسفی و کلامی در قالب بیان گیرای استاد دانست که در سیر بحث‌ها کاملاً مشخص است. شایسته است که از شبکه قرآن و همچنین آقای علی سعیدی به جهت ویراستاری علمی و ادبی این مجموعه تشکر کنم. امید است انتشار این کتاب بتواند فتح بابی برای رویکرد مبانی و اسلامی به مباحث معرفت‌شناسی و روش‌شناسی اقتصاد اسلامی باشد.

مرکز مطالعات مبانی و مدل‌های اقتصادی بومی

دی ۱۳۹۲